

**Лекційне заняття
з дисципліни
“МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА”
на тему:**

**Світова валютна
система**

ЗИБАРЕВА О.В.

План лекційного заняття

1. Світова валютна система
2. Формування й еволюція світової валютної системи.
3. Валютні ринки, їх види і структура.

Рекомендована література:

Нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 29 (зі змінами та доповненнями).
2. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23 вересня 1994 року №185/94-ВР // www.rada.com.ua.
3. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет КМУ від 19 лютого 1993 року №15-93 // www.rada.com.ua.
4. Положення про валютний контроль, затверджене постановою Правління Національного Банку України від 8 лютого 2000 року №49 // www.rada.com.ua.

Основна література:

- 1.** Горбач Л.М., Плотніков О.В. Міжнародні економічні відносини: Підручник. – К.: Кондор, 2005. – 266 с.
- 2.** Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін. Міжнародна економіка: Навч. посібник. – вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 672 с.
- 3.** Міжнародна економіка : підручник /за ред. Ю. Козака. -К.:Центр учбової літератури, 2009. - 560 с.
- 4.** Школа І.М., Козменко В.М., Бабінська О.В. Міжнародні економічні відносини: Підручник / За ред. І.М. Школи. – Київ: КНТЕУ, 2004.- 589 с.

Додаткова література:

1. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми: Навч. посібник за ред. Г.А. Семенова, М.О. Панкова, А.Г. Семенова. – вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 232 с.
2. Нікітіна М.Г. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: просторові аспекти розвитку: Навчальний посібник. – Київ: “Центр навчальної літератури”, 2004. – 192 с.
3. Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 274 с.
4. Румянцев А.П., Климко Г.Н., Рокоча В.В. та ін. Міжнародна економіка: Підручник. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2004. – 449 с.

Інтернет-ресурси

1. www.rada.gov.ua – Верховна рада України
2. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
3. www.me.gov.ua – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.
4. www.minfin.gov.ua – Міністерство фінансів України.
5. www.ukrstat.gov.ua – Державна служба статистики України.
6. www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень.
7. www.imf.org – Міжнародний валютний фонд
8. www.worldbank.org – Світовий банк

Питання на самостійне опрацювання

1. Проблеми становлення валютної системи в Україні
2. Роль МВФ у регулюванні валютних відносин.

Семінарське заняття

Тема 9. Світова валютна система

- 1. Формування й еволюція світової валютної системи.**
- 2. Сутність валюти та валютний курс**
- 3. Валютні ринки, їх види і структура.**
- 4. Проблеми становлення валютної системи в Україні**
- 5. Роль МВФ у регулюванні валютних відносин.**

1. Світова валютна система

Світова валютна система — це організаційна форма грошово-кредитних відносин у міжнародному обігу, яка склалася на основі розвитку світового ринку, закріплена міждержавними угодами й обслуговує взаємний обмін результатами діяльності національних господарств.

Світова валютна система має таку функціональну структуру:

- визначення складу основних міжнародних платіжних засобів;
- встановлення режиму валютних паритетів і валютних курсів;
- визначення умов конвертування (розміну) валют;
- вироблення механізму поповнення каналів міжнародного обігу достатньою кількістю платіжних коштів;
- уніфікація основних форм міжнародних розрахунків;
- визначення статусу міждержавних інститутів, які регулюють валютні відносини;
- встановлення режиму міжнародних валютних ринків і ринків золота.

Рівні валютної системи:

- 1. Світова ВС** – сукупність форм організації грошових відносин усіх країн світу, які:
- обумовлені господарськими зв'язками регулюються міжнародними організаційними інституціями;
  - закріплені міжнародними договірними та державно-правовими нормами.

Рівні валютної системи:

- 2. Міжнародна (регіональна) ВС** – організаційно-економічна форма грошових відносин групи країн, що спрямована на зменшення та взаємозв'язок коливань курсів валют, стимулювання інтеграційних процесів.
- 3. Національна ВС** – сукупність та форми організації грошових відносин, що складаються при реалізації зовнішньоекономічних відносин окремої країни.

Вимоги успішного функціонування світової валютної системи:

- ***Забезпечення відповідної ліквідності.***
Ця умова припускає існування офіційних резервів в урядів країн, які приймають участь у міжнародній торгівлі. Також потребує стимулів для того, щоб комерційні банки, які діють в якості дилерів, що торгують іноземною валютою, мали достатні її резерви для забезпечення потреб приватного сектору.

Вимоги успішного функціонування світової валютної системи:

- **Дія механізму вирівнювання (регулювання).** Ця мета потребує, щоб: окремі країни проводили економічну та фінансову політику, яка б сприяла підтриманню збалансованої міжнародної системи платежів; фінансові механізми забезпечували регулювання платіжного балансу; уряди сприяли збереженню рівноваги на ринках іноземної валюти.
- **Впевненість у міжнародній грошовій системі.** Якщо фірми та інвестори приватного сектору будуть впевнені у тому, що уряди проводять політику, яка веде до збалансованої міжнародної системи платежів. Вони будуть мати довіру до системи. Міжнародні організації, такі як МВФ, намагаються сприяти проведенню такої політики урядами. У доповнення до цього уряди здійснюють спільні зусилля для того, щоб викликати довіру до системи.

Основні елементи національної і світової валютних систем

Національна валюта	Резервні валюти, міжнародні рахункові валютні одиниці
Умови конвертування національної валюти	Умови взаємного конвертування валют
Паритет національної валюти	Уніфікований режим валютних паритетів
Режим курсу національної валюти	Регламентація режимів валютних курсів

Основні елементи національної і світової валютних систем

Наявність чи відсутність валютних обмежень, валютний контроль

Міждержавне регулювання валютних обмежень

Національне регулювання міжнародної валютної ліквідності країни

Міждержавне регулювання міжнародної валютної ліквідності

Регламентація використання міжнародних кредитних засобів обігу

Уніфікація правил використання міжнародних кредитних засобів обігу

Основні елементи національної і світової валютних систем

Регламентация міжнародних розрахунків країни	Уніфікація основних форм міжнародних розрахунків
Режим національного валютного ринку та ринку золота	Режим світових валютних ринків та ринку золота
Національні органи, що керують та регулюють валютні відносини країни	Міжнародні організації, які здійснюють міждержавне валютне регулювання

Систематизація валют

Національна	Валюта країн
Іноземна	Валюта іноземних країн
Коллективна Міжнародна	<ul style="list-style-type: none"> ● СДР (СПЗ) ● Євро
Клірингові валюти	Розрахункові валютні одиниці у безготівковій формі

Конвертованість валюти

1-й варіант:

- вільноконвертовані валюти — це валюти, які вільно й необмежено обмінюються на інші валюти;
- частково конвертовані валюти — це валюти, які обмінюються тільки на деякі інші валюти;
- неконвертовані валюти — це валюти, які функціонують тільки в межах однієї країни й не обмінюються на інші валюти.

Конвертованість валюти

2-й варіант:

- вільноконвертовані валюти — це валюти країн, які повністю відмінили валютні обмеження як для нерезидентів (іноземних фізичних і юридичних осіб), так і для резидентів (національних фізичних і юридичних осіб);
- частково конвертовані валюти — це валюти країн, які відмінили валютні обмеження не за всіма валютними операціями, або тільки для нерезидентів;
- неконвертовані (замкнені) валюти — це валюти країн, які повністю зберігають валютні обмеження за всіма валютними операціями як для резидентів, так і для нерезидентів.

Види конвертованості

- **Конвертованість за поточними операціями** – відсутність обмежень на платежі і трансферти по поточним міжнародним операціям, пов'язаними з торгівлею товарами, послугами, міждержавними переказами доходів та трансфертів (вимога МВФ до країн-членів).
- **Конвертованість за капітальними операціями** – відсутність обмежень на платежі та трансферти по міжнародним операціям, пов'язаними з рухом капіталу – прямі та портфельні інвестиції, кредити та капітальні гранти.

Види конвертованості

- **Повна конвертованість** – відсутність будь-якого контролю та яких-небудь обмежень за поточними та капітальними операціями.
- **Внутрішня конвертованість** – право резидентів купувати, мати і робити операції в країні з активами у формі валюти та банківських депозитів, деномінованих в іноземній валюті (в країнах з перехідною економікою) (обмежена на Україні)
- **Зовнішня конвертованість** – право резидентів робити операції з іноземною валютою з нерезидентами (існує на Україні).

Резервна валюта — це валюта, яка використовується для обслуговування міжнародних розрахунків при зовнішньоторговельних операціях, іноземних інвестиціях і при визначенні світових цін.

Об'єктивні посилки для здобуття статусу резервної валюти

- Домінуючі позиції країни у світовому виробництві, експорті товарів і капіталів, в золотовалютних резервах.
- Розвинена мережа кредитно-банківських установ, в тому числі за кордоном.
- Організований та місткий ринок позичкових капіталів.
- Лібералізація валютних операцій.
- Вільна оборотність валюти, що забезпечує попит на неї в інших країнах
- Активна зовнішня та валютно-кредитна політика.
- Упровадження валюти в міжнародний оборот через банки та міжнародні валютно-кредитні та фінансові

Валютний курс — це ціна грошової одиниці однієї країни, вираженої у грошовій одиниці іншої країни, а **валютний паритет** — це співвідношення між валютами різних країн, що встановлюється законодавчо.

Фактори впливу на валютний курс:

- Темп інфляції
- Стан платіжного балансу
- Різниця процентних ставок в різних країнах
- Діяльність валютних ринків та спекулятивні валютні операції

- Ступінь використання визначеної валюти на євrorинку та міжнародних розрахунках
- Прискорення чи затримка міжнародних платежів
- Ступінь довіри до валюти на національному та світових ринках
- Валютна політика
- Продуктивність праці
- Довгострокові темпи зростання національної валюти
- Місце і роль країни у світовій торгівлі
- Вивіз капіталу

Валютний курс являє собою ціну грошової одиниці однієї країни відносно грошової одиниці іншої країни.

Ціна іноземної валюти встановлюється шляхом котирування. **Пряме котирування** – передбачає, що одиниця іноземної валюти виражається в національній валюті. **Непряме котирування** - одиниця національної валюти оцінюється певною кількістю іноземної валюти.

Види валютних курсів:

1. Залежно від ролі суб'єктів валютної операції

Курс покупця, по якому банк купує іноземну валюту

Курс продавця, по якому банк продає іноземну валюту

**Курс
телеграфного
переказу**

**Курс поштового
переказу**

**2. За видами
платіжних
документів**

Курс чеків

Курс векселів

Крос-курси становлять собою котирування двох іноземних валют, ні одна з яких є національною валютою учасника угоди, який встановлює курс.

3. Залежно від видів валютних угод

Поточні (спот) -

ціна валюти однієї країни, виражена у валюті іншої країни, і встановлена на момент укладання товарної угоди за умови оплати на наступний робочий день, після укладання угоди

Термінові (форвард) - попереджувальний тимчасовий курс валют, що показує, яку вартість матиме валюта, через певний час, після укладання угоди

4. Залежно від рівня регульованості

Фіксований - курс встановлений центральним банком

Плаваючий курс - який встановлюється в залежності від співвідношення попиту і пропозиції на певну валюту

Змішаний курс – встановлюється на основі взаємодії попиту і пропозиції з певним регулюванням з боку центрального банку з метою запобігання надмірному підвищенню або зниженню валютного курсу (так званий валютний коридор).

5. За способом розрахунку – паритетний, фактичний;
6. За способом встановлення – офіційний, неофіційний;
7. Відношення до паритету купівельної спроможності валют – завищений, занижений, паритетний;
8. За обліком інфляції – реальний, номінальний;
9. За способом продажу - курс готівкового продажу, курс безготівкового продажу, оптовий курс обміну валют, банкнотний.

Види валютних курсів

- 1. Фіксований** – встановлюється у законодавчому порядку Національним Банком як співвідношення між національною валютою і валютами інших країн.
  - 1) реально фіксований (золотомонетний стандарт);
  - 2) договірно-фіксований – ординарний (прив'язаний до СДР, долара США, до інших валют);
  - 3) кошиковий (прив'язаний до штучно побудованих комбінацій валют основних торговельних партнерів);
  - 4) валютний курс, заснований на системі змінного паритету.
- 2. Плаваючий** – вільно змінюється під впливом попиту і пропозиції, але межі плавання можуть регулюватись («валютний коридор»).

Однією з характерних рис валюти є її котирування, тобто здатність оцінюватись. На практиці під **валютним котируванням** розуміють встановлення курсів іноземних валют у відповідності з діючими законодавчими нормами і практикою.

Розглядають пряме і непряме котирування. **Пряме котирування** — це вираження одиниці іноземної валюти у національній, **непряме котирування** — це вираження одиниці національної валюти в іноземній.

Валютні операції в Україні - операції, пов'язані з:

- переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України;**
- використанням валютних цінностей у міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованості та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності;**
- ввезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням її за межі валютних цінностей.**

Валютні операції

Поточні валютні операції: перекази іноземної валюти, отримання і надання фінансових кредитів на строк не більш як 180 днів, переказ відсотків, дивідендів та інших доходів за вкладками, інвестиціями тощо

Валютні операції, пов'язані з рухом капіталу:
прямі та портфельні інвестиції, придбання цінних паперів, надання і отримання фінансових кредитів на строк понад 180 днів тощо

Форми валютних операцій

Міжбанківський валютний ринок

Біржовий валютний ринок

Спот

Фор-
вард

Своп

Ф'ючерс

Опціон

Валютний
арбітраж

Валютна операція "спот" – це купівля-продаж валюти на умовах її поставки протягом двох робочих днів від дня її укладання за курсом, зафіксованим в угоді (її ще називають "терміновою").

Форвардні валютні операції – це контракти з обміну валют, які відбуватимуться у майбутньому, але за курсом, зафіксованим на поточну дату. Укладаються, як правило, на строк до одного року.

Операція "своп" – це валютна операція, при якій поєднуються форвардні умови та умови "спот". При такій валютній операції продаж готівкової валюти (спот) здійснюється з одночасною її купівлею на строк (форвард), або навпаки. Операції "своп", як правило, здійснюються на строк від 1 до 6 місяців.

Ф'ючерсні операції – це строкові угоди на біржах, що являють собою купівлю-продаж золота, валюти, фінансових та кредитних інструментів за фіксованою в момент укладання контракту ціною, з виконанням операції через певний проміжок часу (більше від трьох днів і до двох-трьох років).

Валютний опціон – це договірне зобов'язання, що дає право (для покупця) і зобов'язання (для продавця) купити або продати певну кількість однієї валюти в обмін на іншу за фіксованим в момент укладання угоди курсом на наперед узгоджену дату або протягом узгодженого періоду. При цьому виділяються: опціон пут (право на купівлю) та опціон кол (право на продажу).

Валютний арбітраж – це операції з валютами з метою одержання прибутку через використання у визначений момент часу існуючих на фінансових ринках розривів між курсами і відсотковими ставками по касових і строкових операціях.

Часовий

Просторовий

Простий

Складний

Валютне регулювання – одна з форм державного регулювання міжнародних економічних відносин, спрямована на регулювання міжнародних розрахунків і порядку здійснення операцій з валютою та валютними цінностями з метою урівноваження платіжних балансів, зміни структури імпорту або його обмеження, скорочення платежів за кордон, концентрації валютних цінностей в руках держави.

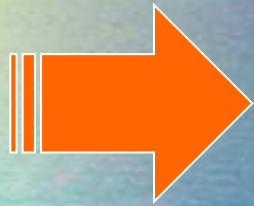

Система валютного регулювання

- це регламентація режиму здійснення валютних операцій, міжнародних розрахунків, визначення загальних принципів валютного регулювання, повноважень державних органів і функцій банків та інших кредитно-фінансових установ у регулюванні валютних операцій, прав та обов'язків суб'єктів валютних відносин, порядок здійснення валютного контролю, відповідальність за порушення валютного законодавства.

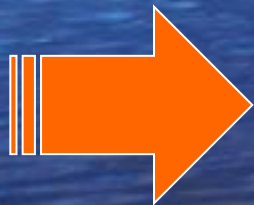
Рівні валютного регулювання

Міждержавний

орієнтовано на координацію валютно-фінансової політики окремих держав та економічних інтеграційних об'єднань, на розроблення ними загальних заходів щодо подолання валютних криз, спільних підходів до вироблення валютної політики.

Національний

визначає суб'єктів валютного регулювання, порядок здійснення операцій з валютними цінностями, статус валюти та обмінний валютний курс, повноваження державних органів і функції банківської системи у сфері валютного регулювання і валютного контролю.

**Рівні
валютного
регулювання**

**Міждержавний
(МВФ, МБРР)**

**Національний
(НБУ, КМУ)**

**Об'єкти
валютного
регулювання**

Валютний курс

Валютні операції

**Дисконтна (облікова)
політика**

Девізна політика

**Форми валютного
регулювання**

**Девальвація і
ревальвація**

**Диверсифікація
валютних резервів**

**Валютні
обмеження**

Облікова (дисконтна) політика означає зміну облікової ставки центрального банку з метою регулювання валютного курсу впливом на рух короткострокових капіталів. В умовах пасивного платіжного балансу центральний банк підвищує облікову ставку і цим самим стимулює приплив іноземного капіталу із країн, де цей рівень нижчий.

Політика кредитної рестрикції ("дорогих грошей")

Політика кредитної експансії ("дешевих грошей")

Політика кредитної рестрикції використовується, як правило, в умовах стрімкого промислового буму та зростання господарської активності. Її мета – перешкодити процесу активного використання кредиту господарськими суб'єктами та загальмувати промисловий бум, який часто призводить до “перегріву економіки” і перевиробництва товарів.

Політика кредитної експансії спрямована на стимулювання кредитних операції у розрахунку на те, що більш сприятливі умови кредитування спонукатимуть до господарської активності, зростання виробництва і залучення іноземного капіталу.

Девізна політика спрямована на регулювання валютного курсу через купівлю та продаж іноземної валюти (девіз). У сучасних умовах девізна політика часто приймає форму **валютної інтервенції** – прямого втручання центрального банку в операції з іноземною валютою на валютних ринках при одночасному введенні обмежень у сфері валютних операцій на внутрішньому ринку.

Валютний демпінг – знецінювання іноземної валюти з метою масового експорту товарів за цінами, нижчими за світові.

Девальвація – зниження курсу національної валюти у відношенні до іноземних валют. Використовується з метою стимулювання експорту.

Ревальвація – офіційне підвищення курсу національної валюти по відношенню до інших валют. Використовується з метою стимулювання імпорту.

Диверсифікація валютних резервів – політика держав, банків, ТНК, спрямована на регулювання, структури валютних резервів шляхом включення в їх склад різних валют для забезпечення міжнародних розрахунків, проведення валютної інтервенції

Валютні обмеження – система нормативних правил, установлених в законодавчому та адміністративному порядку, спрямованих на обмеження операцій із золотом, валютними цінностями та іноземною валютою. Часто здійснюється у формі валютної блокади

Валютна блокада – припинення або обмеження валютно фінансових відносин з блокованою країною аж до заморожування в банках валютних цінностей держави та валюти приватних осіб з метою здійснення на неї економічного і політичного тиску. Розрізняють **односторонню блокаду**, коли одна країна блокує іншу, та **багатосторонню**, коли вона здійснюється рядом держав.

2. Формування й еволюція світової валютної системи.

- **Золотий стандарт**
- **Золотодоларовий стандарт**
- **Багатовалютний ринковий стандарт**

Паризька валютна система – 1867-1922 рр. – етап «Золотого стандарту»

- основа ВС – золотомонетний стандарт (золото): курс і вартість національних валют у вигляді паперових банкнот стали визначатись кількістю вмісту в них золота, яка вказана на банкноті;
- банки були зобов'язані обмінювати паперові гроші на відповідну кількість золота, тому валютні курси були твердими;
- випуск (емісія) паперових грошей було обмежено золотим запасом країни – це перешкоджало розвиткові інфляції – знеціненню грошей;

- діяли золоті паритети, валюти вільно конвертувались у золото, золото використовувалось як світові гроші, склався режим вільно плаваючих курсів валют на основі ринкового попиту і пропозиції, але в межах золотих точок; якщо ринковий курс золотих монет відхилився від паритету, то боржники розраховувались по міжнародних зобов'язаннях золотом, а не іноземними валютами.

Позитивні сторони:

- повна конвертованість національних валют;
- стабільність купівельної здатності грошей;
- стабільність валютних курсів;
- стабільність світових цін.

Негативні сторони:

- залежність від рівня видобутку золота;
- недостатня гнучкість ВС;
- стихійне регулювання ВС;
- виключення державного втручання в сферу валютних відносин.

“Золотодевізний стандарт”

передбачав обмін провідних валют на золото за фіксованими співвідношеннями. Офіційно золотодевізний стандарт протримався до 1944 року, а реально — до “великої депресії” 30-х років.

Принципи :

- Основа — золото і девізи (іноземні валюти для міжнародних розрахунків) (Грошові системи 30 країн базувались на золотодевізному стандарті. Національні кредитні гроші стали використовуватись як міжнародні платіжно-резервні кошти. Однак у міжвоєнний період статус резервної валюти не був офіційно закріплений ні за однією валютою. Фунт стерлінгів і долар США сперечалися за лідерство в цій сфері.

- Збережені золоті паритети. Конверсія валют у золото стала здійснюватись не тільки безпосередньо (США, Франція, Великобританія), а й побічно, через іноземні валюти (Німеччина та ще 30 країн)
- Відновлений режим валютних курсів, що вільно коливаються. Вільне коливання курсів без золотих точок (в 30-х роках)
- Валютне регулювання здійснювалось у формі активної валютної політики, міжнародних конференцій та нарад.

На відміну від попередньої системи золото служить тільки для часткового забезпечення грошового обігу, обмін паперових грошей на золото для приватних осіб не проводиться.

Бреттон-Вудська валютна система (золото-доларовий стандарт) - 1944

- світовими грошми вважалися золото і долар;
- скарбниця США зобов'язувалась обмінювати долари центральним банкам та урядовим установам інших країн за встановленим офіційним курсом 1934 року (35 доларів за тройську унцію — 31,1 г);
- прирівнювання валют і їхній взаємний обмін здійснювались на основі офіційно узгоджених співвідношень (валютних паритетів);
- паритети були стабільні, а їхня зміна могла відбутись тільки з дозволу Міжнародного Валютного Фонду при певних умовах;
- ринкові курси валют не повинні були відхилятися від фіксованих доларових паритетів у той чи інший бік більше, ніж на 1% (тобто усі валюти твердо прив'язувались до долара);
- міждержавне регулювання здійснювалось головним чином через Міжнародний Валютний Фонд.

Ямайська валютна система (багатовалютний ринковий стандарт) 1978

- узаконено систему плаваючих курсів;
- золото уже не виконує роль світових грошей, її виконують національні валюти разом з інтернаціональними розрахунковими грошима (СДР);
- центральним банкам дозволено купувати і продавати золото за ринковими цінами;
- офіційну ціну на золото й золоті паритети відмінено;
- внески у Міжнародний Валютний Фонд уже не здійснюються в золоті, а тільки у валюті та СДР.

3. Валютні ринки, їх види і структура.

Валютний ринок визначають як систему соціально-економічних та організаційних відносин купівлі-продажу різних іноземних валют і платіжних документів в іноземних валютах.

Найбільші міжнародні валютні ринки діють у Лондоні, Франкфурті-на-Майні, Парижі. Нью-Йорку, а також у Токію, Гонконзі, Сінгапурі, Бахрейні.

Особливості функціонування валютного ринку:

- посилення фінансових взаємозв'язків між ринками на основі використання сучасної техніки;
- безперервне здійснення операцій на валютних ринках протягом доби у всіх частинах світу;
- застосування єдиної техніки проведення валютних операцій;
- розвиток валютних операцій, пов'язаних із страхуванням;
- зростання кількості спекулятивних валютних операцій;
- нестабільність курсів валют.

З світовими валютними ринками тісно пов'язані світові ринки золота.

Світовий ринок золота — це система відносин купівлі-продажу золота разом з сукупністю центрів, де здійснюються купівельно-продажні операції із золотом, в основному для промислово-побутових цілей, приватної тезаврації, інвестицій, страхування ризику, спекуляцій, придбання необхідної іноземної валюти для міжнародних розрахунків. Основним джерелом пропозиції золота на ринку є його нове добування (до 80%).

Існує чотири групи суб'єктів валютного ринку :

I. Державні установи , основне місце серед яких займають:

- центральні банки - управління валютними резервами, проведення валютних інтервенцій, регулювання рівня процентних ставок по вкладенням в національній валюті;
- казначейства окремих країн.

II. Юридичні та фізичні особи , зайняті у різноманітних сферах зовнішньоекономічної діяльності:

- компанії, що приймають участь у міжнародній торгівлі; мають попит на іноземну валюта , а також її пропонують; операції здійснюють через банки;
- компанії, які здійснюють закордонні вкладення активів (Investment Funds, Mohey Market Funds, International Corporations), тобто інвестиційні фонди, крупні міжнародні корпорації;
- приватні особи – неторгові операції -туризм, переказ заробітної плати, пенсій, гонорарів і продаж готівкової валюти.

III. Комерційні банківські установи, які забезпечують валютне обслуговування зовнішніх зв'язків:

- комерційні банки (ТНБ) – проводять основний обсяг валютних операцій, акумулюють загальні потреби ринку у валютних конверсіях, а також у залученні/розміщенні коштів і виходять з ними на інші банки;

IV. Валютні біржі та валютні відділи товарних фондових бірж.

- валютні біржі – в країнах з перехідною економікою - обмін валют для юридичних осіб і формування валютного курсу;
- валютні брокерські фірми - зведення покупця і продавця іноземної валюти і здійснення між ними конверсійної чи кредитно-депозитної операції. Знімаються комісійні.

Структура валютного ринку:

1. За суб'єктами

- Міжбанківський (прямий і брокерський) (біля 80% обсягу всіх операцій на світовому валютному ринку припадає на міжбанківський ринок, оскільки валютні біржі існують не в усіх країнах світу)
- Клієнтський
- Біржовий
- Торгівля через валютну біржу
- Торгівля деривативами

2. За терміном операцій

- Спот ринок (поточний)
- Форвардний ринок (терміновий)
- Своп ринок

3. За функціями

- Обслуговування міжнародної торгівлі
- Чисто фінансові трансферти (спекуляція, хеджування, інвестиції)

4. За валютними обмеженнями

- Вільні
- Обмежені

5. За застосуванням валютних курсів

- З одним режимом
- З кількома режимами

6. За об'ємом і характером валютних операцій

- Глобальні (світові)
- Регіональні (міжнародні)
- Внутрішні (національні)

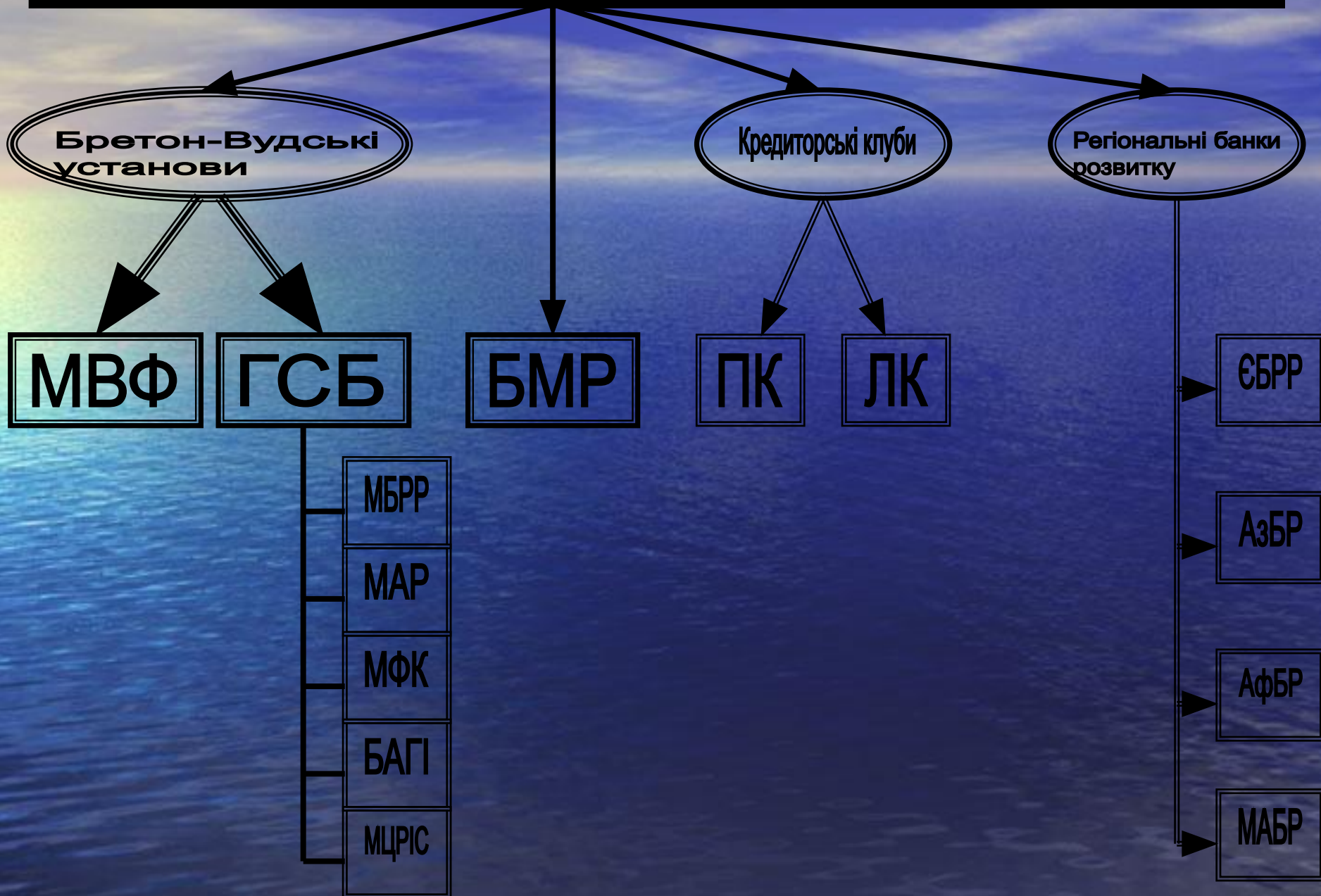
7. За територіальною ознакою:

- 1.Європейський ринок – Лондон, Франкфурт-на-Майні, Париж, Цюрих.***
- 2.Американський ринок – Нью-Йорк, Чикаго, Лос-Анджелес, Монреаль.***
- 3.Азіатський – Токіо, Гонконг, Сінгапур, Бахрейн.***

4. Міжнародні фінансово-кредитні організації.

Система міжнародних фінансово-кредитних організацій

МВФ

- **Рішення про створення МВФ прийняте Бреттонвудською конференцією у 1944 р. Угода про МВФ після відповідної ратифікації країнами-учасницями набула чинності у грудні 1945 р.**
- **Квота України – 0,69% (997,3 млн. СДР)**

Метою МВФ є:

- **забезпечення співробітництва у міжнародних валютних проблемах;**
- **сприяння стабілізації валют;**
- **створення багатосторонньої системи платежів і розрахунків;**
- **здійснення системи заходів, спрямованих на регулювання валютних курсів;**
- **підвищення ступеня конвертованості валют;**
- **надання короткострокових кредитів країнам-членам Фонду для покриття тимчасового дефіциту їх платіжних балансів;**
- **ліквідація валютних обмежень;**
- **організація консультативної допомоги з фінансових та валютних питань;**
- **досягнення рівноваги в платіжних балансах країн-учасниць.**

Принципи діяльності МВФ

- **По-перше**, кожна країна-член Фонду повинна не допускати такої маніпуляції валютними курсами, яка б дала їй змогу отримати несправедливі конкурентні переваги над іншими країнами.
- **По-друге**, обов'язок кожної країни є здійснення валютного регулювання, спрямованого на уникнення руйнівних наслідків, які викликані короткостроковими коливаннями обмінних курсів.
- **По-третє**, при проведенні політики регулювання валютного курсу мають враховуватися інтереси інших членів Фонду, включаючи інтереси тих країн, у валютах яких здійснюється інтервенція.

Механізм впливу МВФ

Стабілізаційні програми

Механізм взаємних консультацій

Політика траншів

застосовується тоді, коли кредити Фонду надаються звичайними каналами країнам-членам МВФ у вигляді траншів або часток, які становлять 25% квоти відповідної країни у Фонді

Механізм розширеного фінансування

використовується тоді, коли Фонд підтримує середньострокові програми через домовленість про розширене фінансування країн-членів МВФ з метою подолання труднощів з платіжним балансом

Відмова країни, яка хоче отримати кредит, виконувати рекомендації Фонду фактично закриває їй допуск до світового ринку капіталів.

Міжнародний Банк Реконструкції і Розвитку (Світовий Банк) – міжнародний інвестиційний інститут, заснований одночасно з МВФ у Бреттон-Вудсі у 1944 р. Частка України - 10678 акцій (біля 5 млрд. дол. США)

**Міжнародний Банк
Реконструкції і
Розвитку (МБРР)**

**Міжнародна
Асоціація Розвитку
(МАР)**

**Міжнародна
Фінансова
Корпорація (МФК)**

Група Світового Банку

**Багатостороннє Агентство по
Врегулюванню Інвестицій
(БАГІ)**

**Міжнародний Центр по
Врегулюванню Інвестиційних
Спорів (МЦВІС)**

Міжнародний Банк Реконструкції та Розвитку – МБРР (The International Bank for Reconstruction and Development - IBRD)

це спеціалізований заклад ООН з фінансового сприяння в реконструкції та розвитку економік країн-членів. МБРР функціонує з 1945 року. Членами цієї кредитної установи можуть бути тільки ті країни, які вступили до МВФ.

МБРР надає позики в основному на:

- розвиток інфраструктури;
- здійснення сільськогосподарських проектів;
- розвиток промисловості.

МБРР здійснює свою діяльність у вигляді надання довгострокових позик. Як правило, кредити надаються на термін 15-25 років.

Міжнародна Асоціація Розвитку – МАР (The International Development Association – IDA) –

це міжнародна міжурядова організація, яка також, як і МБРР, є спеціалізованим органом ООН. Створена у 1960 році для сприяння економічному розвитку найменш розвинених країн шляхом надання їм пільгових кредитів.

Правом отримання пільгових кредитів можуть користуватись, насамперед, країни з річним доходом на душу населення нижчим за 790 дол. США. Таким країнам МАР надає пільгові кредити на 50 років, стягуючи тільки комісійні у розмірі 0,75 відсотків річних.

Міжнародна Фінансова Корпорація – МФК (The International Finance Corporation – IFC)

- це також міжнародна міжурядова організація, спеціалізований заклад ООН. Створено в 1956 році для стимулювання приватного підприємництва, головним чином у країнах-членах МФК, що розвиваються.

МФК надає кредити приватним підприємствам і купує цінні папери, не конкуруючи з приватними інвесторами (її частка в акціонерному капіталі не перевищує 20%). МФК сприяє спільним інвестиціям місцевого та іноземного капіталів і вкладає кошти тільки у прибуткові підприємства приватного сектору. Термін надання позики 5-15 років. Рівень процента встановлюється залежно від ставок грошового ринку.

Багатостороннє Агентство Гарантування Інвестицій (The Multilateral Investment Guarantee Agency)

– це спеціалізована установа, метою якої є заохочення надходження інвестицій у країни, що розвиваються, шляхом їхнього страхування від некомерційних ризиків.

Засновано БАГІ у 1988 році джерелом ресурсів є надходження коштів від Міжнародного Банку Реконструкції та розвитку. До того ж, БАГІ має свій підписний капітал. Термін гарантування, як правило, складає 15-20 років.

Міжнародний Центр Розв'язання Інвестиційних Спорів – МЦРІС (International Center for Settlement of Investment Disputes - ICSID) –

- це спеціалізована установа правового спрямування, метою якої є стимулювання приватних інвестицій через урегулювання конфліктів між іноземними інвесторами та місцевими урядами. Створено МЦРІС у 1966 році. До цієї організації входить понад 130 країн.
- участь Міжнародного Центру Розв'язання Інвестиційних Спорів у розв'язанні можливих спірних питань передбачається умовами багатьох інвестиційних контрактів, а також дво- і багатосторонніх угод.

Банк Міжнародних Розрахунків – БМР (Bank for International Settlements – BIS),

заснований у 1930 році, як міждержавна фінансова організація. БМР підтримує ділові стосунки з центральними банками 55 країн-учасниць. Також БМР співпрацює з Європейським Центральним Банком.

- **Паризький Клуб (*Paris Club*)** є неформальною урядовою організацією країн-кредиторів. Створено в 1956 році. Особливістю такої організації є те, що в ній не передбачено організаційної структури і навіть формального членства. Паризький Клуб відкритий для усіх країн, які є кредиторами. Основними учасниками роботи цього клубу є країни-члени Організації Економічного Співробітництва і Розвитку.
- **Лондонський Клуб (*London Club*)** є організацією найбільших банків-кредиторів. На відміну від Паризького Клубу, який займається питаннями державних боргів, Лондонський клуб регулює питання реструктуризації приватної заборгованості.

Вступ країни в МВФ автоматично забезпечує їй членство у Світовому Банку. Водночас вся кредитна діяльність Банку, яка звичайно має довгостроковий характер і пов'язана з фінансуванням об'єктів виробничого призначення, прямо та безпосередньо синхронізується з відповідними експертними оцінками МВФ, тобто, надання кредитів Фондом одночасно забезпечує відкриття кредитів і Світовим Банком.

Дякую за
увагу!